

«Видима бібліотека» (за лаштунками Всеукраїнського конкурсу «Бібліотека року 2023»)

Лагута Людмила 30 Жовтня, 2023

Цьогоріч II місце у Всеукраїнському конкурсі «Бібліотека року

2023» відповідно до номінації «Великі бібліотеки» посіла [Публічна](#)

[бібліотека ім. Лесі Українки](#) м. Києва

У цій публікації пропонуємо Вам ознайомитись одним із проєктів бібліотеки, а саме – «Видима бібліотека».

Бібліотерапія соціальна

Ще до оголошення воєнного стану бібліотека уклала договори про співпрацю з Департаментом з питань виконання кримінальних покарань та з Центром пробації України у напрямку ресоціалізації осіб, які відбувають кримінальні покарання. Ця діяльність є ще одним підтвердженням важливої ролі бібліотеки в житті кожної людини, в яких би обставинах вона не перебувала. Бібліотека є єдиним безкоштовним закладом, яким може скористатися будь-хто і вирішити проблеми з прогалинами в освіті, отримати певну допомогу з серфінгом в інтернеті, онлайн-сервісами, у тому числі з пошуком роботи та працевлаштуванням.

Якщо колишній в'язень повністю інтегрований у суспільство, ризики його повернення до поганих вчинків (і шкоди суспільству також) значно зменшуються.

Щоб зробити наше життя безпечнішим, допомагаючи тим, хто відбуває або вже відбув покарання, ми реалізуємо проєкт ресоціалізації людей, які відбувають покарання – «Видима бібліотека».

Люди живуть і за тюремними воротами, і більшість із них зацікавлені у поверненні до нормального способу життя у соціумі, який дуже швидко змінюється під час відбування покарання засудженими. Не всіма злочинцями керує зла воля і холодний розум. Досить часто злочин є наслідком індивідуальної соціальної дезадаптації, пов'язаної з різними причинами та життєвими обставинами. Вироки та покарання не змінюють становища цих людей, і, відбувши термін, вони виходять у незнайоме суспільство. Тому вони часто знову вчиняють злочин, щоб повернутися до свого звичного середовища.

Основні завдання реалізації проєкту «Видима бібліотека»:

- запобігання морально-психологічній та професійній деформації, пов'язаній з перебуванням в місцях позбавлення волі;
- оновлення компетентностей, що пов'язані із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, організація дозвілля шляхом корисної зайнятості засуджених;
- розвиток практичних навичок користування сучасними бібліотечними сервісами та технологіями;
- ресоціалізація, створення підґрунтя для легкої адаптації засуджених у соціумі після завершення терміну ув'язнення.

Окрім просвітницьких лекцій і презентацій, метою яких є полегшити засудженим, після виходу на волю, адаптацію у соціумі, що кардинально змінився за час їх перебування за ґратами (чим їм буде корисна публічна бібліотека). Лекції були про корисні онлайн сервіси для кожного, канал YouTube, генерування та використання QR-кодів, медіаграмотність та протистояння фейкам і т.д. (записи зустрічей (доступні не для всіх) можна переглянути [тут](#)), проведено [«Поетичний слем»](#) «Поезія вільна».

Проєкт «Видима бібліотека» в активній стадії і не припинявся з початком відкритої російської агресії.

Підтвердження цьому – відеоролик, записаний бібліотекою на основі відеоматеріалу, підготовленого спільно з установами виконання кримінальних покарань (засуджені читають вірші Лесі Українки) до дня народження Лесі Українки:

Під час навчально-просвітницьких онлайн зустрічей із засудженими, бібліотека охоплює аудиторію із 60 установ виконання покарань, до 450-500 осіб одночасно.

У березні 2023 року бібліотекою у межах цього проєкту **започатковано Студію розвитку літературної творчості**, лектором якої є історик, поет, художник, працівник бібліотеки Анатолій Горовий. Регулярність занять – двічі на місяць. Кожне заняття, крім уроку з ремесла красного письменства, включає розгляд та аналіз домашніх завдань, учасники презентують власні вірші, спільно працюють над їх удосконаленням.

Результатом цієї діяльності став у 2023 році вихід друком збірки поетичних творів осіб, які наразі в місцях відбування покарань, під назвою «Народжені бути вільними». Тюремний світ — це своєрідний архіпелаг, де люди ізольовані від активної частини соціуму, яка б могла оцінювати, критикувати чи модерувати їх творчість. Без доступу до письменницької спільноти, люди за ґратами позбавлені можливості поділитися своїми творами, а без наставництва та критики майстерність поетів занепадає.

Окрім того, що поетична творчість слугує розширенню можливостей творчого самовираження засуджених, вона ще й дає їм емоційне відчуття свободи. Відеореклама збірки [тут](#). Презентацію збірки можна переглянути [тут](#). Електронна версія збірки доступна онлайн [за цим покликанням](#).

В межах реалізації проєкту підготовлено посібники: «Огляд книжок, написаних авторами, коли ті перебували в ув'язненні», «Огляд книжок, основний сюжет яких розгортається у місцях позбавлення волі» та «Список книжок, доступних онлайн, що сприяють ресоціалізації особистості шляхом переосмислення прочитаного і є мотивуючими для повернення до повноцінного життя у соціумі». Також підготовлено довідник про онлайн-ресурси, які будуть корисними ув'язненим як для навчання впродовж життя, так і для адаптації у мінливому соціумі після завершення терміну їх ув'язнення. Всі ці ресурси – у [вільному доступі на сайті бібліотеки](#).

За час реалізації проєкту бібліотека зібрала та передала в бібліотеки Коростенської та Білоцерківської установ виконання покарань 550 художніх та пізнавальних видань українською мовою.

Одним із основних очікуваних результатів є поступова адаптація засуджених до позитивної динаміки інформаційних процесів, подолання інформаційної необізнаності, підвищення рівня та актуалізації інформаційної грамотності.

Бібліотека отримала поетичні присвяти, вдячність і бажання ув'язнених після виходу на волю обов'язково відвідати бібліотеку та скористатися її послугами і ресурсами, що допоможуть зорієнтуватися у мінливому сьогоденні та налагодити своє життя.

В межах діяльності з ресоціалізації засуджених з вересня 2023 року бібліотека за додатковою угодою з ГО «Союз «Золотий вік» та Департаментом з питань виконання кримінальних покарань розпочинає перші заняття в розмовному клубі для засуджених **«Жива українська»**. Він суттєво сприятиме інтеграції засуджених, які утримуються в УВП та СІЗО ДКВС України, у суспільство. Проєкт не тільки надасть можливість вивчення мови, а й допоможе засудженим реалізувати право на неформальну освіту, збільшити їхню самооцінку, розширити горизонти і підвищити шанси на успішне повернення до нормального життя після відбуття покарання.

Заняття проводитимуться у формі лекцій та тренінгів з використанням онлайн-платформи Zoom двічі на місяць. Відповідно до обраної теми, у програму занять входить:

- пізнавальна бесіда на тему зустрічі, підготовлена бібліотекарем,
- інтерактивне спілкування на тему зустрічі, коли засуджені намагатимуться українською, з допомогою бібліотекаря, розповісти, що їм відомо на тему заняття,
- прочитання бібліотекарем уривка тексту з художнього твору на тему зустрічі, визначення і розбір незрозумілих їм українських слів, пошук пояснень незрозумілим словам.

Орієнтовні теми: українська пісня, українська кухня, гетьмани України, українські письменники тощо.

[Проект «БібліоПроба»](#) продовжує і доповнює проєкт «Видима бібліотека». Його мета – надання суб'єктам пробації (засудженим особам, які відбувають покарання без позбавлення волі) культурно-освітніх та інформаційних послуг для розвитку їхнього креативного та інноваційного потенціалу, що сприятиме їх ресоціалізації в суспільстві.

З підопічними Державної установи «Центр пробації» відбуваються зустрічі безпосередньо у бібліотеці, а також онлайн, на платформі Zoom. У бібліотеці: долучення осіб на пробації до участі в подіях бібліотеки, можливість безплатного відвідування показів вистав у відділі мистецтв бібліотеки, екскурсії бібліотекою та знайомство із роботою її відділів, представництвом бібліотеки в інтернет-просторі. Онлайн зустрічі включали теми безпеки в інтернеті, медіаграмотності.

У процесі реалізації проєкту було відкрито [Артлабораторію для осіб на пробації](#).

Реалізацію саме цього проєкту бібліотеки було підтримано грантовим фінансуванням від Європейського культурного фонду у розмірі 8 тис. євро. Проєкт реалізовано у період з червня 2022 року до березня 2023 року (хештег у Facebook #TheEuropeChallenge #Артлабораторія #БібліоПроба).

Щосереді о 12.00 для осіб на пробації проходять практичні заняття з оволодіння навичками та інструментами веб-графіки та відео монтажу, створення графічних елементів та коротких відеороликів для своїх блогів. Кожен учасник (одночасно працюють 8 осіб, які запрошуються через Центр пробації посередництвом координатора) забезпечується ноутбуком із встановленими ліцензійними програмами. Всього бібліотерапією впродовж 2023 року охоплено 34 особи з міста Києва, що перебувають на пробації, арттерапією охоплено 24 особи.

Досвід бібліотеки з реалізації проєкту ресоціалізації осіб, які відбувають кримінальні покарання ввійшов у перелік кращих 39-ти інноваційних проєктів європейських бібліотек, спрямованих на покращання життя місцевих громад.

За підсумками проєкту Європейський культурний фонд підготував унікальне видання інноваційних бібліотечних практик різних країн Європи «Почуття приналежності». В ньому представлені ініціативи, створені під час Європейського виклику між 2021 і 2023 роками. Електронна версія видання за цим покликанням [Sense of Belonging](#).

На сьогоднішній день вважаємо проєкт «Бібліотерапія» найактуальнішим серед усіх, що проводить бібліотека. Повномасштабне вторгнення росії в Україну наклало відбиток на психіку кожної людини, навіть якщо особистість вважає себе сильною та невразливою, а українці своїм високим рівнем стійкості та витривалості дивують увесь світ. Тому першочергова мета проєкту – за допомогою книги і читання сприяти подоланню важких душевних моментів – залишається й надалі актуальною і злободенною.